

The Effect of Pressure Flow Conditions on Bridge Pier Scour in Compound Open Channels with Vegetation

Ali Dankoo¹, Hojjat Allah Yonesi^{2*}, Hassan Torabipodeh³, Mojtaba Saneie⁴

1- Ph.D. Student, Department of water Eng., Agriculture faculty, Lorestan University.

2- Assistant Prof., Dep. of Water Eng. Agriculture faculty, Lorestan University.

3- Associate Prof., Dep. of Water Eng. Agriculture faculty, Lorestan University.

4- Associate Prof., River and coastal Eng., Soil Conservation and Watershed Management Research Institute.

* yonesi.h@lu.ac.ir

Received: 10 September 2021, Accepted: 19 September 2021 ↓ ↓ J. Hydraul. Homepage: www.jhyd.iha.ir

Abstract

Introduction: Bridges are one of the most important structures built on rivers and are considered as a structure connecting the two parts of the road. One of the most important reasons for the destruction of bridges is the scouring of its piers. New bridge design challenges, due to climate change and human intervention, as well as uncertainties associated with maximum events, may not adequately lead to accurate hydraulically design of bridges and may therefore as a result, in some floods, the bridge deck submerged. Under these conditions, the flow can be converted to a pressurized. This pressurized flow passes at high velocity in the region of bridge piers. As a result, it can increase the erosion potential of bed materials near bridge piers. Up to now, many studies have been performed to determine the relationship between estimating the rate of scouring of bridge piers in laboratory conditions with clear water and living bed, Such as: CSU equation.

Under pressurized flow condition, researchers such as Umbrel et al., Richardson and Davis, Zehi, and Karankina et al. Have developed relationships to determine the amount of scouring of bridge piers in simple channels. Due to the difference in flow velocity in the main channel and floodplains in the compound open channels, the important changes occur in the kinetic structure of the flow near the connection line between the main channel and floodplains. These changes also cause vortices as a result of excess energy loss in the flow. In addition, the presence of vegetation on floodplains complicates the hydraulic analysis of the flow in such sections. Up to now, many studies have been performed to explain the hydraulic conditions of the flow in compound channels with and without vegetation, including Shiono knight (1991), Rameshwaran and Shiono (2007), Zarati et al. (2008), Yu-qi Shan et al. (2016), Tanino et al. (2008). and Sonnenwald et al. (2019).

In previous studies, the amount of scouring of bridge piers in the conditions of pressurized flow under the deck in compound channels with vegetation has not been investigated.

The aim of this study was to investigate the effects of vegetation density, pressurized flow under the bridge deck with different geometric and hydraulic conditions on the scour depth of bridge piers in a compound channel.

Methodology: Experiments of this research was performed in a laboratory channel with a width of 1.5 meters and a length of 10 meters. The experiments in this study were performed with 3 geometric ratios of cross section (χ =*B*/*b*), 3 relative depths (*Dr*) and 3 vegetation densities (ϕ). It should be noted that the experiments are designed in such a way that in all of relative depths, the bridge deck is submerged and the flow pressurized.

The maximum depth of scouring under the flow pressurized passing under the bridge can be expressed as a simple and dimensionless equation (1):

$$\frac{Z_{\max}}{h_a} = f\left(\frac{U}{U_c}, \frac{h_a}{h_b}, \frac{B}{b}, \frac{y_f}{h_a}, T\right) = f\left(\kappa, \psi, \chi, Dr, T\right)$$
(1)

Considering the control volume from the upstream of the bridge deck to the downstream of it, the momentum equation can be written to calculate the apparent shear stress as follows:

$$(F_{plmc} - F_{p2mc+backwater}) - \rho g \overline{A}_{mc} L S_0 + (2SF_3 + SF_4) L + \rho (\beta_{2mc} U_{2mc} Q_{2mc} - \beta_{lmc} U_{lmc} Q_{2mc}) + 2ASF_v = 0$$

$$(2)$$

Results and Discussion: A: Depth averaged velocity: In vegetation densities used in this study, the average velocity on floodplains with vegetation is relatively constant in most cases. This shows that except in the interface of the main channel and floodplains, the flow distribution on floodplains can be considered two-dimensional. As the vegetation density increases, the depth averaged velocity difference between the main channel and the floodplain increases between 50%-80%.

B: Shear stress: Due to the presence of vegetation, the reduction of the average flow velocity on the floodplain occurred as a result of shear stress has also decreased. The transverse changes of shear stress downstream of the bridge, due to the behavior of the pressurized flow passing in the deck, have more fluctuations and are on average about 25% more than the average values upstream of the bridge.

C: Local friction factor: The Darcy–Weisbach friction factor in the floodplain area increases significantly due to the presence of vegetation elements. The pattern of variability of Darcy–Weisbach friction factor on the floodplain also causes a sinusoidal pattern due to the reduction of flow velocity and the presence of skin friction on the surface of the rods.

D: Apparent shear stress: Due to the resistance due to increasing vegetation density, the amount of apparent shear stress at higher densities increases. On the other hand, with increasing relative depth and decreasing of secondary current, the amount of apparent shear stress decreases.

E: Equation for predicting maximum scour depth: Based on determining the effective parameters in the amount of scour rate and using the data of this study, the following equation is presented to estimate the amount of scour of the bridge pier under pressurizes flow conditions.

$$Z_{max} = -16.012 + 0.298(\chi) + 19.078(Dr) - 0.494(T) + 13.406(\psi) + 0.509(\kappa)$$
(3)

Conclusion: - Increasing the density of vegetation increases the longitudinal velocity in the main canal and decreases it in the floodplain.

-Bridge pier scouring develops faster in pressurized flow than in free surface flow.

-With the exception of the height of the dune in the pressurized flow, the depth of scour hole on a small laboratory scale is less than 50% of the depth of the upstream of the bridge deck.

-The position of the maximum scouring depth quickly reaches its equilibrium position near the downstream edge of the bridge deck.

© 2022 Iranian Hydraulic Association, Tehran, Iran.

Keywords: Bridge pier scour, Pressurized flow, Compound channel, Clear water.

This is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0 license)

(http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/

مقاله پژوهشی

تاثیر جریان تحت فشار بر آبشستگی پایه پل در مقاطع مرکب با پوشش گیاهی

على دانكو¹، حجت الله يونسى^{1*}، حسن ترابى پوده^۳، مجتبى صانعى¹

۱- دانشجوی دکتری سازه های آبی ، دانشگاه لرستان. ۲- استادیار گروه مهندسی آب دانشگاه لرستان. ۳- دانشیار گروه مهندسی آب دانشگاه لرستان. ۴- دانشیار سازه های آبی، مرکز حفاظت خاک و آبخیزداری جهاد کشاورزی استان تهران.

* yonesi.h@lu.ac.ir

دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۱۹، پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۲۸ 🛛 🔻 وبگاه نشریه هیدرولیک: www.jhyd.iha.ir

چکیده: در زمان بروز پدیده سیلاب در رودخانهها و افزایش تراز سطح آب، اکثراً عرشه پلها مستغرق خواهد شد. در این شرایط جریان عبوری از زیر عرشه بصورت تحت فشار رفتار خواهد کرد. میزان آبشستگی بستر در محدوده پایههای پل متاثر از وجود جریان تحت فشارخواهد شد. در این تحقیق به بررسی آزمایشگاهی هیدرولیک جریان نزدیک شونده به عرشه پل در مقاطع مرکب با وجود پوشش گیاهی در سیلابدشت و اثرات جریان تحت فشار در زیر عرشه پل پرداخته شده است. آزمایشها با پوشش گیاهی صُلب غیرمستغرق و با سه عرض مختلف سیلابدشت و اثرات جریان تحت فشار در زیر عرشه پل پرداخته شده است. آزمایشها با پوشش گیاهی صُلب غیرمستغرق و با سه آنالیز ابعادی رابطه تخمین میزان آبشستگی پایه پل تبیین شده است. نتایج نشان می دهد که نسبت عمق جریان نزدیک شونده به ارتفاع پل و عمق نسبی جریان با ضریب همبستگی پایه پل تبیین شده است. نتایج نشان می دهد که نسبت عمق جریان نزدیک شونده به ارتفاع پل و عمق نسبی جریان با ضریب همبستگی پایه پل تبیین شده است. نتایج نشان می دهد که نسبت عمق جریان نزدیک شونده به ارتفاع پل و عمق نسبی جریان با ضریب همبستگی پایه پل تبیین شده است. نتایج نشان می دهد که نسبت مو جریان نزدیک شونده به ارتفاع پل و عمق نسبی جریان با ضریب همبستگی پایه پل تبیین شده است. نتایج نشان می دهد که نسبت مو جریان نزدیک شونده به ارتفاع میرود که به ازای یک عمق نسبی معین، با زبرشدن سیلابدشت، در مقایسه با سیلابدشت صاف، مقدار تنش برشی افزایش یابد اما در گیاهی)، تنش برشی ۲۰ درصد کاهش های گیاهی در داخل سیلابدشت، با افزایش تراکم پوشش گیاهی (کاهش فاصله ردیفهای پوش

کلیدواژگان: آبشستگی پایه پل، جریان تحت فشار، کانال مرکب، آب زلال¶

۱– مقدمه

پلها یکی از مهمترین سازه های بنا شده بر روی رودخانه ها بوده و بهعنوان سازه اتصال دهنده دو بخش جاده بهشمار میآیند. یکی از مهمترین علتهای تخریب پل ها، آبشستگی پایه های آن میباشد. در ۵۲٪ موارد، شکست پل ها بهطورعمده بهدلیل آغاز آبشستگی است (Cook et al., 2015). چالشهای جدید طراحی پل، به علت تغییر اقلیم و دخالت های بشری و همچنین عدم قطعیت هایی که در ارتباط با رخدادهای بیشینهای وجود دارد، به اندازه کافی نمی تواند باعث طراحی دقیق هیدرولیکی پل ها شود و در نتیجه ممکن

است در بعضی از سیلها ، عرشه پل به حالت مستغرق در آید. جریان تحت فشار با کاهش عمق آب در عرشه پل و تندتر شدن سرعت جریان نسبت به حالت بدون عرشه معرفی میشود، که باعث افزایش تنش برشی و شدت آشفتگی و در نهایت منجر به آبشستگی می شود. (Kumcu, 2016). این جریان باعث افزایش تنش برشی و شـدت آشفتگی و در نهایت منجر به آبشستگی میشود (Umbrell et al., 1998). در مقایسه با جریان آبراهه باز، جریان تحت فشار دارای توان بالقوه فرسایشی بیشتری می باشد (2009 cou et al., 2009).

جریان توسط عرشه پل، کاهش سطح مقطع عرضی و افزایش سرعت جریان متناظر در میان بازشدگی می باشد. با حرکت مواد بستر به بیرون از منطقه انقباض، مساحت مقطع عرضی افزایش می یابد و تا زمان کاهش سرعت ادامه می یابد. در نهایت سرعت جریان به کمتر از سرعت آستانه حرکت مواد بستر می رسد و تعادل آبشستگی بهدست میآید (Kumcu, 2016). تاکنون بررسیهای فراوانی به منظور تعیین رابطههایی برای برآورد میزان فراوانی به منظور تعیین رابطههایی برای برآورد میزان فراوانی به منظور تعیین رابطه در می زاد ای برای و فرسایش پایههای پل در شرایط آزمایشگاهی با آب زلال و بستر زنده انجام شده است. به طورمثال می توان به معادله دانشگاه ایالتی کلرادو (CSU)برای جریانهای آزاد اشاره کرد (Richardson and Davis, 2001). طبق این رابطه آبشستگی پایه پل در شرایط بستر زنده و آب زلال به

$$\frac{Z_{\text{max}}}{h_a} = 2.0 \left[K_1 K_2 K_3 K_4 \left(\frac{t}{h_a} \right)^{0.65} \right] Fr^{0.43}$$
(1)

که در آن Fr ، K4 ، K3 ، K2 ، K1 ، ha ، Zmax به ترتیب عمق آبشستگی پایه، عمق جریان در بالادست پایه، ضریب شکل دماغه پایه، ضریب زاویه برخورد جریان، ضریب مربوط به وضعیت بستر، ضریب پنهان شدگی ذرات بستر، عرض پایه، عدد فرود بالادست پایه می باشد.

(1991) Abed برمبنای داده های آزمایشهای انجام شده در شرایط آب زلال، بیان میکند که بیشینه عمق گودال آبشستگی پایه پل درجریان تحت فشار بین ۲/۳ –۱۰ برابر میزان آبشستگی در جریان آزاد باشد.

Umbrell et al. (1998) آزمایشهایی را با عمق ثابت ۰/۳۰۵ متر در یک آبراهه مستطیلی انجام دادند. اغلب آزمایشهای آنها در شرایط آب زلال، بدون پایه و برای هر دو حالت عرشهی مستغرق و غیرمستغرق انجام دادند. آنها رابطه شماره (۲) را برای محاسبه آبشستگی تحت فشار ارائه دادند:

$$\frac{Z_{\max} + h_b}{h_a} = \left\{ 1.102 \left[\left(1 - \frac{w_e}{h_a} \right) \frac{U}{U_c} \right]^{0.603} \right\}$$
(2)

در این رابطه *We، Uhb* و *U*_c به ترتیب فاصله اولیه (پیش از آبشستگی) بین لبه پایین پل و کف ناحیه دست نخورده در محل پل؛ سرعت میانگین جریان در بالادست پل، تراز آب روی لبه بالای عرشه پل و سرعت بحرانی مواد بستر

میباشد(شـکل ۱). (Arneson (1997) سـرعت بحرانـی Uc مربوط به حرکت اولیه رسوبات را بر مبنـای ha بـهصـورت زیرتعریف کرده است.

$$U_{c} = 1.52\sqrt{g(s-1)d_{50}} \left(\frac{h_{a}}{d_{50}}\right)^{\frac{1}{6}}$$
(3)

که در آن g ·s و d₅₀ به ترتیب وزن مخصوص مواد رسوبی، شتاب ثقل و قطر میانگین ذرات رسوبی است.

Fig. 1 Longitudinal profile of the channel bed with pressurized flow conditions (Kumcu, 2016) ایسکل ۱ نیمرخ طولی آبراهه در شرایط رخداد جریان تحت فشار (Kumcu, 2016)

(2008) Guo et al. (2008) تاثیر تیغههای فلزی در زیر عرشه پل بر هیدرودینامیک جریان تحت فشار و محل بیشینه عمق آبشستگی در زیر پل برای شرایط آب زلال و جریان تحت فشار را به صورت تحلیلی و آزمایشگاهی بررسی کردند. نتایج تحقیق ایشان نشان داد که بیشینه عمق آبشستگی در فاصلهای بهطول ۱۵درصد عرض عرشه از لبه پاییندست عرشه رخ میدهد. انباشتگی رسوبات نیز پاییندست یرشه رخ میدهد. انباشتگی رسوبات نیز تاحدودی از ۲/۵ برابر عرض عرشه از پاییندست پل آغاز میشود. (2016) Kumcu معادله زیر را برمبنای دادههای آزمایشهای (1997) معادله زیر را شرایط آب زلال بیشینه عمق آبشستگی تحت فشار با شرایط آب زلال درحالت جریان دائمی پیشنهاد داد.

$$\frac{(h_b + Z_{\max})}{h_a} = 0.65 + 0.5 \left(\frac{U_b}{U_c}\right) \qquad 0.5 \le \frac{U_b}{U_c} < 1$$

$$\frac{(h_b + Z_{\max})}{h_a} = 1.025 + 0.125 \left(\frac{U_b}{U_c}\right) \qquad 1 \le \frac{U_b}{U_c} < 1.8$$
(4)

که در این رابطـه *Ub* سـرعت اولیـه جریـان (پـیش از آبشستگی) میباشد. مقطع عرضی بسیاری از رودخانـهها در بـازه هـای مجـاور منطقههای مسکونی و زراعی بهصورت آبراهه مرکب است. در بیشـتر ایـن ناحیـههـا پوشـش گیـاهی نیـز بـر روی

میانگین سرعت جریان دربین المان ها میباشد. Tanino and Nepf (2008) نشان دادند که ضریب کشانه Cd با افزایش عدد رینولدز کاهش می یابد، و برای کسر $1-1/\cdot \Delta$ و $Re_{
m rod} > 1000$ ، تا حدود $\phi < 0.09$ ، تا حدود $\phi < 0.09$ میباشد. در بررسیهای پیشین بررسی میزان آبشستگی یایههای پل در شرایط جریان تحت فشار در مقاطع ساده مستطیلی و مقاطع مرکب مورد بررسی اجمالی قرار گرفته است. با توجه به پیچیدگی هیدرولیک جریان در مقاطع مرکب با سیلابدشت پوشیده از پوشش گیاهی بهخاطر تولید افت انرژی مازاد از یک سو و ایجاد شرایط جریان تحت فشار در زیر عرشه پل از سوی دیگر، شرایط میدان جریان برای ایجاد آبشستگی به کلی می تواند متفاوت از جریان آزاد باشد. لذا در این تحقیق به بررسی اثر گذاری تراکم پوشش گیاهی، بروز جریان تحت فشار در زیر عرشه پل با عمق های نسبی مختلف در یک آبراهه مرکب با سه نسبت مختلف عرض بر روی میزان عمق آبشستگی پایههای پل پرداخته شده است.

۲- مواد و روشها

آزمایشهای این تحقیق در یک آبراهه آزمایشگاهی با طـول وعـرض بـه ترتيـب١٠ و ١/٨ متـر در پژوهشـكده حفاظت خاک و آبخیزداری جهاد کشاورزی استان تهران انجام شده است. این آبراهه از یک مجرای اصلی با هندسه ذوزنقه ای با عرض کف تقریبی ۰/۳ متر و شیب جانبی ۱:۱ با عمق لبریزی ۱۵۰ میلیمتر و دو سیلابدشت متقارن با عرض۴۵/۰ متر تشکیل شده است. عرشه پل مستطیل شکل به طول ۱/۵ متر و عرض ۳/۰متر بر روی پایه استوانه ای شکل به قطر ۰/۰۵ متر در فاصله ۶ متری از بالادست آبراهه و در وسط آبراهه اصلی قرار گرفته شده است. برای برقراری جریان در آغاز توسط سه دستگاه پمپ سانتریفوژ با دبی بیشینه ۱۵۰ لیتر در ثانیه از یک منبع زیرزمینی به مخزن هوایی منتقل شده و پس از گزینش دبی مورد نظر، توسط یک شیرفلکه، دبی عبوری تنظیم میشد. مابقی دبی توسط یک لوله برگشتی وارد مخزن زیرزمینی می-شد. برای استهلاک تلاطم ناشی از عبور جریان از روی سرریز، دو ردیف آرام کننده در بالادست آبراهه نصب شد تا سیلابدشت های پیرامون وجود دارد. به دلیل وجود اختلاف سرعت جریان در آبراهه اصلی و سیلابدشت ها در مقطع مرکب رودخانه، تغییر پذیری مهمی در ساختار جنبشی جریان در نزدیک خط اتصال بین آبراهـ اصلی و سيلابدشتها به وجود مى آيد. اين تغيير پذيرى هانيز باعث ایجاد گردابههایی در نتیجه بروز افت انرژی اضافی در مسیر جریان می شود. تاکنون بررسی های زیادی در زمینه تبیین شرایط هیدرولیکی جریان در مقاطع مرکب با و بدون یوشش گیاهی انجام شده است که از آن جمله مى توان به (Rameshwaran Shiono and Knight (1991) Shan et al. Zarrati et al. (2008) and Shiono (2007) (2016), Tanino and Nepf (2008), (2016) (2019) اشاره نمود (Samadi Rahim et al., 2021). به طور مثال، (Shiono and Knight (1991، با كاربرد معادله ناویر - استوکس در شرایط دائمی و یکنواخت و در شرایط بدون پوشش گیاهی ارائه کردند.

$$\rho g H S_{0x} + \frac{\partial}{\partial y} \left(\rho \lambda \sqrt{\frac{f}{8}} H^2 U_d \frac{\partial U_d}{\partial y} \right) -$$

$$\frac{\rho f}{8} \sqrt{1 + S_{0y}^2} U_d^2 = \Gamma$$

$$U_d = \frac{1}{H} \int_0^H u dz , \ u_* = \sqrt{\frac{\tau_b}{\rho}} , \ \Gamma = \frac{\partial}{\partial y} \left(H(\rho U V)_d \right)$$
(5)

که در آن U_a ، Γ ، f، λ ، Soy، Sox، $H.\rho$ و *u به ترتیب چگالی سیال،عمق جریان در آبراهه اصلی (معادل (h_a) ، شیب کف آبراهه ، *شیب* دیواره جانبی آبراهه ، ضریب بدون بُعد لِزجت گردابهای، ضریب زبری دارسی – ویسباخ، ترم جریان ثانویه، سرعت میانگین گیری شده در عمق و سرعت برشی میباشد. x, y به ترتیب راستای طولی و عرضی جریان و U,V نیز سرعت در راستای x, x میباشد. عرضی جریان و t,V نیز سرعت در راستای Y میباشد. (2019) جدید بر مبنای قطر اِلمان و تراکم پوشش گیاهی، رابطه fرا برای برآورد ضریب کشانه ارائه کردند.

$$C_{D} = 2\left(\frac{6475 d}{\text{Re}_{rod}} + 17d + 3.2\varphi + 0.50\right)$$

$$\varphi = \frac{a\pi d}{4} \quad , \qquad \text{Re}_{rod} = \frac{U_{p}d}{\upsilon}$$
(6)

که در این رابطه Re_{rod} ، *P* و *Up* به ترتیب عدد رینولدز میله، کسر حجمی انسداد، لِزجت سینماتیکی و

Journal of Hydraulics 17 (1), 2022

جریان پس از عبور از آنها به صورت آرام وارد آبراهـه شـود. در آزمایشهای این پژوهش، از ۳ نسبت هندسی از مقطـع مرکـــب($\chi=B/b=2.5,2.17,1.83$)، ۳ عمــق نســـبی مرکــب(Dr=y/ha=0.3,0.4,0.5) تــراکم پوشــش گیـاهی (T1, T2, T3) و آزمایشهای بـدون پوشـش گیـاهی (T0) استفاده شده است. بـرای شبیهسازی پوشـش گیـاهی از آلمـانهـای اسـتوانهای از جـنس پلاسـتیک بـا قطـر ۱ سانتیمتر استفاده شده است. در جدول شماره ۱ ویژگی-سانتیمتر استفاده شده است. در جدول شماره ۱ ویژگی-شکل ۲ نیز نمای سه بعدی آبراهه و مقطـع عرضی نشـان داده شده است.

جدول ۱ ویژگیهای تراکم های مختلف پوشش گیاهی Table 1 Characteristics of different vegetation densities

Type of density	T_1	T ₂	T ₃
Percentage of density	0.65	1.31	2.61
Number of elements per m ²	83	167	333
Space of the	8×15	4×15	2×15
elements(cm×cm)			

Fig. 2 a,c: General view of the compound open channel b: Symetric channel cross section و c : نمای کلی آبراهه مرکب، b: مقطع عرضی متقارن آبراهه

در این تحقیق از شرایط هیدرولیکی آب زلال استفاده شده است. به منظور بررسی میزان فشار جریان در زیر عرشه پل، پیزومترهایی در سه ردیف در راستای مرکز و منتهی الیه دوطرف آبراهه اصلی، بر روی عرشه نصب شده است. اندازه گیری سرعت جریان در فاصلههای عرضی ۲۰/۰۵ متر و فاصلههای عمقی ۲۵/۰۲۵متر و مقاطع مختلف توسط یک سرعتسنج دوبعدی ساخت شرکت دلف هیدرولیک اندازه گیری شده است. عمق آبشستگی و پروفیل طولی بستر در پیرامون پایه پل با استفاده از دستگاه برداشت بستر به صورت خودکار اندازه گیری شده

Fig. 3 a: 2-D Velocimeter, b: Bed profiler منگل ۳ a: سرعت سنج دو بُعدی، b: سرعت سنج دو بُعدی b: سرع b: mutch b: mut

بهدلیل تقارن کامل آبراهه، اندازه گیریهای سرعت نقطهای و میانگین گیری شده در عمق تنها برای نصف مقطع عرضی انجام شده است. همچنین برای محاسبه تنش برشی بستر، از رابطه لگاریتمی سرعت عمقی استفاده

> Journal of Hydraulics 17(1), 2022 94

شده است. کف آبراهه اصلی از مصالح فرسایش پذیر غیرچسبنده با ضخامت ۰/۱۵ متر و قطر میانگین ۱۳۰۰/۰۰۱۳ پوشیده شده است. ویژگیهای این مصالح به صورت زیر می باشد.

 $D_{50}=0.0013m$, $C_u=1.7$, $D_g=1.16$, $\sigma_g=1.5$

بر مبنای چگونگی کارگذاری و تراکم المانهای پوشش گیاهی، منحنی های دبی- اشل برای هر چهار حالت پوشش گیاهی استخراج شد. سپس بر مبنای این منحنی ها و عمق نسبی مورد نظر، میزان دبی ورودی به آبراهه تنظیم شد.

۲-۱-تحلیل ابعادی

برای تعیین عاملهای موثر در میزان آبشستگی پایه پل در شرایط تحت فشار و بر مبنای تحلیل عدم قطعیت پارامترها، درصد ضریب تغییرات پارامترهای موثر از جمله پارامترها، ۲۲/۶۲، ۲٫*ψ,κ پ*. م ترتیب ۲۰/۴۱، ۲۰/۴۱، پارامترهای ۲/۹۶ و ۲/۸ درصد محاسبه و سپس رابطه بدون بُعد زیر با استفاده از روش π باکینگهام استخراج شده است.

$$\frac{Z_{\max}}{h_a} = f\left(\frac{U}{U_c}, \frac{h_a}{h_b}, \frac{B}{h_a}, \frac{y_f}{h_a}, T\right) = f(\kappa, \psi, \chi, Dr, T)$$
(7)

 $\lambda \in C$

 $\lambda \in$

۲ دامنه تغییرپذیری پارامترهای مورد بررسی	جدول
--	------

P	arameter	Zmax	χ	Dr	Т	Ψ	κ
	Min	3.4	1.83	0.3	0	1.11	0.51
	Max	15	2.5	0.5	2.61	1.535	0.73

۲-۲- تنش برشی ظاهری

تنش برشی ظاهری بین آبراهه اصلی و سیلابدشت هـا بـر مبنای موازنه نیروهای مؤثر درمحل اتصال آبراهـه اصـلی و سیلابدشت در شرایط جریان دائمی محاسـبه شـده اسـت

(شکل ۴). با در نظر گرفتن دو مقطع عرضی در بالادست پل، معادله اندازه حرکت بهصورت معادله شماره(۸) نوشته می شود.

 $\sum_{i=1}^{N} \sum_{j=1}^{N} \sum_{i=1}^{N} \sum_{i=1}^{N} \sum_{i=1}^{N} \sum_{j=1}^{N} \sum_{i=1}^{N} \sum_{j=1}^{N} \sum_{i=1}^{N} \sum_{j=1}^{N} \sum_{i=1}^{N} \sum_{j=1}^{N} \sum_{i=1}^{N} \sum_{j=1}^{N} \sum_{i=1}^{N} \sum_{i=1}^{N} \sum_{i=1}^{N} \sum_{j=1}^{N} \sum_{i=1}^{N} \sum_{$

$$\underbrace{(2\overline{SF}_{3} + \overline{SF}_{4})L}_{III} + (9)$$

$$\rho(\beta_{2mc}U_{2mc}Q_{2mc} - \beta_{lmc}U_{lmc}Q_{lmc}) + 2ASF_{v} = 0$$

که درآن ترمهای (۱) تا (۵) به ترتیب بیانگر نیروی ناشی از: فشار هیدرواستاتیک، وزن آب، نیروی برشی دیواره و کف آبراهه اصلی، شار اندازه حرکت و نیروی برشی ظاهری میباشد.

Fig. 4 Perspective view of control volume in compound channels **شکل۴** نمای سه بُعدی حجم کنترل مقطع مرکب

۳ – بحث و نتیجه گیری
۳ – بحث و نتیجه گیری شده در عمق
۲ – ۱ – پراکنش سرعت میانگین گیری شده در عمق
در شکل ۵ پروفیل سرعت میانگین عمقی در عرض آبراهه
در حالتهای مختلف آزمایش نشان داده شده است.

همان گونه که مشخص است میزان سرعت در آبراهه اصلی در حالتهای وجود و عدم پوشش گیاهی در بالادست و پاییندست پل، همواره از سرعت سیلابدشت بیشتر است. همان گونه که در این شکل مشخص است در حالت بدون پوشش گیاهی، با افزایش عمق نسبی، اختلاف سرعت میان آبراهه اصلی و سیلابدشت کم بوده و رفتار آبراهه مرکب به رفتار آبراهه ساده نزدیک می شود. در حالی که در مرضهای مختلف سیلابدشت، با افزایش تراکم پوشش عرضهای مختلف سرعت شایان توجهی میان آبراهه اصلی و سیلابدشت مشاهده می شود که گویای اثر گذاری زیاد پوشش گیاهی بر هیدرولیک جریان است. در آزمایش های با پوشش گیاهی متراکم، جدایی جریان کُندتر رخ داده و

ناحیه چرخشی پشت میله بسیار کوچک است .در این حالت به دلیل کمتر شدن فاصله میان المان ها، مسیر گردابه تشکیل شده در پشت آنها با یکدیگر تداخل داشته و باعث تضعیف حرکت سینوسی مقادیر سرعت جریان می شود.

با افزایش تراکم پوشش گیاهی، اختلاف سرعت میانگین عمقی میان آبراهه اصلی و سیلابدشت بین ۵۰ تا ۸۰ درصد افزایش مییابد. همچنین نتایج آزمایش ها نشان میدهد که کاهش عرض سیلابدشت تاثیر چندانی در اختلاف سرعت بین آبراهه اصلی و سیلابدشت ندارد. این موضوع با نتایج کار (2013) Hamidifar et al. (2013

Fig. 5 Lateral distributions of depth-averaged velocity (Dr1=0.3, Dr2=0.4, Dr3=0.5) (Dr1=0.3, Dr2=0.4, Dr3=0.5) شكل پراكنش عرضی سرعت میانگین گیری شده در عمق

پل نشان داده شده است. نتایج نشان می دهد که در عمقهای نسبی مختلف، با دور شدن از آبراهه اصلی به سمت سیلابدشت، تنش برشی بسترحدود ۸۰ درصد کاهش مییابد و برای همهی حالت ها، در مرز مشترک

۳-۲- تنش برشی در شکل ۶ تنش برشی بستر در آبراهه اصلی و سیلابدشت در حالتهای مختلف تـراکم پوشش گیاهی و عرضهای سیلابدشت و در دو مقطع عرضی بالادست و پاییندست

Journal of Hydraulics 17(1), 2022

آبراهه اصلی و سیلابدشت یک جهش ناگهانی در تنش برشی بستر رخ میدهد که ناشی از انتقال مومنتم بین آبراهه اصلی و سیلابدشت میباشد. همچنین اگرچه انتظار میرود که به ازای یک عمق نسبی معین، با زبرشدن سیلابدشت، در مقایسه با سیلابدشت صاف، میزان تنش برشی افزایش یابد.

اما نیروی دراگ ناشی از حضور پوشش گیاهی موجب جذب اندازه حرکت از سیال و در نتیجه کاهش تنش برشی بستر میشود. بهعبارت دیگر، تنش برشی مرزی در سیلابدشت دارای پوشش گیاهی به دلیل کاهش سرعت جریان ناشی از نیروی مقاومت در برابر جریان، اغلب کمتر از آبراهه بدون پوشش گیاهی است. بررسیهای پیشین

نشان می دهد که پراکنش تنش برشی مرزی در سیلابدشت پوشیده از گیاه به عاملهایی از جمله تراکم پوشش گیاهی، هندسه آبراهه و عمق جریان بستگی دارد (Kang and Choi, 2006).

حال می توان اذعان کرد که با افزایش تراکم پوشش گیاهی، دبی عبوری و در نتیجه سرعت جریان کاهش شدیدی داشته و در نهایت تنش برشی کاهش می یابد. لازم به یادآوری است که الگوی جریان در اطراف هر کدام از المانهای پوشش گیاهی بسیار پیچیده بوده و ممکن است در برخی موارد تنش برشی در اطراف المانها افزایش یابد که برای بررسی دقیق آن می بایست از ADV استفاده نمود.

Journal of Hydraulics
17 (1), 2022
97

۳-۳- ضریب زبری موضعی

بیان شده است. الگوی تغییر پذیری میزان ضریب اصطکاک بر روی سیلابدشت نیز به دلیل کاهش سرعت جریان و وجود اصطکاک پوستهای بر روی سطح میلهها باعث الگوی سینوسی میشود. در شکل ۸، تغییر پذیری ضریب زبری کلی(سراسری) در تراکمهای مختلف پوشش گیاهی با عمقهای نسبی متفاوت در مقاطع بالادست و پایین دست پل نشان داده شده است. بهطور کلی بهدلیل سرعت جریان تحت فشار در مقطع پاییندست پل، مقادیر ضریب زبری و همچنین غیریکنواختی آنهابیشتر مشاهده میشود.

در شکل ۷، تغییر پذیری ضریب زبری موضعی در چهار نوع تراکم پوشش گیاهی با عمقهای نسبی متفاوت در عرض سیلابدشت (B3) نشان داده شده است. همان طور که انتظار می رود، با افزایش عمق نسبی و در پی آن افزایش دبی و سرعت جریان به میزان این ضریب افزوده می شود. ضریب اصطکاک در ناحیه سیلابدشت به دلیل حضور آلمان های پوشش گیاهی افزایش شایان ملاحظه ای دارد. این موضوع در تحقیقات (Musleh and Cruise(2006) نیز

محاسبه شده است. پس از تعیین این پارامتر، تنش برشی ظاهری نیز با در نظر گرفتن سطح مقطع صفحه مشترک ۳-۴- تنش برشی ظاهری

با استفاده از معادله(۸) مقادیر نیروی برشی ظاهری

تراکم پوشش گیاهی و کاهش سرعت جریان در نزدیکی بستر، از میزان فرسایش بستر کاسته می شود. بدیهی است در یک حالت عرض سیلابدشت و تراکم پوشش گیاهی ثابت، افزایش عمق نسبی منجر به افزایش فشار جریان عبوری از زیر عرشه پل و در نتیجه افزایش عمق آبشستگی می شود. در یک عرض سیلابدشت و عمق نسبی یکسان، افزایش تراکم پوشش گیاهی به طور میانگین باعث کاهش ۱۵ درصدی عمق آبشستگی خواهد شد.

در جدول ۳ میزان بیشینه عمق آبشستگی در آزمایش های مختلف و آزمایشهای شاهد نشان داده شده است. ارتباط بین شش متغیر بیشینه عمق آبشستگی (Z_{max}) ، نسبت عرض آبراهه به عرض سیلابدشت (χ) ، عمق نسبی(Dr)، تراکم پوشش گیاهی (ϕ) ، نسبت عمق جریان نزدیک شونده به ارتفاع پل (ψ) و نسبت سرعت جریان قائم در محل اتصال آبراهه اصلی و سیلابدشت ها محاسبه شده است. شکل ۹ تغییرپذیری تنش برشی ظاهری در صفحه مشترک قائم بین آبراهه اصلی و سیلابدشت را نشان داده است. بهدلیل مقاومت ناشی از افزایش تراکم پوشش گیاهی، مقدار تنش برشی ظاهری در تراکمهای بالاتر، افزایش مییابد. همچنین از طرفی با افزایش عمق نسبی و ضعیف ترشدن جریانهای ثانویه، مقدار تنش برشی ظاهری کاهش مییابد. با افزایش عرض سیلابدشت و قوی ترشدن جریانهای ثانویه، تنش برشی ظاهری بطور میانگین ۴۰ درصد افزایش پیدا میکند.

۳-۵- عمق آبشستگی پایه پل
نیمرخ طولی آبشستگی اطراف(بالادست و پایین دست)
پایه پل در شکل ۱۰ نشان داده شده است. با افزایش

		B/b=2.5		
Dr	T1	T2	T3	T0
Dr=0.3	0.054	0.056	0.034	0.052
Dr=0.4	0.08	0.088	0.089	0.11
Dr=0.5	0.147	0.14	0.134	0.15
		B/b=2.17		
Dr	T1	T2	T3	T0
Dr=0.3	0.047	0.058	0.052	0.046
Dr=0.4	0.101	0.087	0.086	0.096
Dr=0.5	0.149	0.147	0.134	0.15
B/b=1.83				
Dr	T1	T2	T3	T0
Dr=0.3	0.055	0.052	0.044	0.059
Dr=0.4	0.09	0.082	0.079	0.099
Dr=0.5	0.145	0.148	0.133	0.15

جدول ۳ بیشینه میزان آبشستگی در آزمایشهای مختلف Table 2 Maximum amount of scouring in different experiments

ournal of Hydraulics
17 (1), 2022
99

شکل۱۰ نیمرخ طولی آبشستگی بستر

اف زایش مقاومت پل و کاهش خطرهای حیات و هدررفتهای اقتصادی بسیار با اهمیت است. در این تحقیق، آزمایشهایی برای بررسی هیدرولیک جریان نزدیک شونده به پل و همچنین میزان آبشستگی پایه پل با پوششهای مختلف گیاهی در مقاطع مرکب متفاوت انجام شده است. در نهایت معادلهای برای تعیین کمیت

نزدیک شونده به سرعت جریان بحرانی آستانه حرکت رسوبات(κ)، از طریق نرم افزار spss، بررسی شده است. نتایج تحلیل حساسیت نشان داد، بیشترین تاثیر در تعیین بیشینه عمق آبشستگی، به ترتیب نسبت عمق جریان نزدیک شونده به ارتفاع پل(ψ)، عمق نسبی(Dr)، نسبت سرعت جریان نزدیک شونده به سرعت جریان بحرانی سرعت جریان نزدیک شونده به سرعت جریان بحرانی استانه حرکت رسوبات(κ)، تراکم پوشش گیاهی(T) و در انتها نسبت عرض آبراهه به عرض سیلابدشت (χ) میباشد. با استفاده از تحلیل ضریبهای خروجی نرم افزار spss رابطه رگرسیونی شماره (۹) حاصل شده است. $Z_{max} = -16.012 + 0.298(\chi) + 19.078(Dr) 0.494(T) + 13.406(\psi) + 0.509(\kappa)$

مقایسه بین داده های آزمایشگاهی بیشینه عمق آبشستگی پایه پل و مقادیر محاسبه شده با استفاده از معادلـه (۹) در شکل ۱۱ نشان داده شده است.

۴- جمعبندی

آبشستگی پایه پل یک پدیده به کلی پیچیده است. شرایط جریان تحت فشار و آبراه ه مرکب پیچیدگی مسئله را بیشتر میکند. شناخت توان بالقوه کامل آبشستگی برای

Journal of Hydraulics 17(1), 2022 100

Dr	عمق نسبی
Т	تراکم پوشش گیاهی
\mathcal{Y}_{f}	عمق جریان در سیلابدشت (m)
C_u	ضريب يكنواختي منحني دانه بندى
D_g	میانگین هندسی ذرات
$\delta_{_g}$	انحراف معيار هندسي ذرات
، بحرانے	نسبت سرعت جریان نزدیـک شـونده بـه سـرعت
κ	آستانه حركت رسوبات
لبه پايين	نسبت ارتفاع جریان نزدیک شونده به ارتفاع بین
Ψ	پل و کف ناحیه دست نخورده
F_p	نیروی فشاری(N)
W_{mc}	وزن آب در آبراهه اصلی (N)
$S_0(S_{0x})$	شیب کف آبراهه
U_{mc}	سرعت میانگین جریان در آبراهه اصلی (m.s ⁻¹)
Q_{mc}	دبی عبوری از آبراهه اصلی (m ³ .s ⁻¹)
β	ضريب تصحيح اندازه حركت
L	طول بازه حجم کنترل (m)
SF	نیروی برشی (N)
ASF	نیروی برشی ظاهری (N)
ρ	چگالی سیال(kg.m ⁻³)
Η	عمق جریان نزدیک شونده (m)
λ	ضریب بدون بعد لِزجت گردابهای
S_{Oy}	شیب دیواره جانبی آبراهه
U	$(m.s^{-1}) x$ سرعت در راستای
V	سرعت در راستای y (m.s ⁻¹)
f	ضریب زبری دارسی- ویسباخ
Г	ترم جریان ثانویه
U_d	سرعت میانگین <i>گ</i> یری شده در عمق (m.s ⁻¹)
$\mathcal{U}*$	سرعت برشی (m.s ⁻¹)
C_d	ضریب درگ
<i>Re_{rod}</i>	عدد رينولدز بين المانها
ϕ	کسر حجمی انسداد
V	ِلِزجت جنبشی (m².s ⁻¹)

بیشینه عمق آبشستگی بعنوان تابعی از متغیرهای بی بعد، شدت جریان زیر عرشه پل، استغراق پل (بدون سرریزی)، ابعاد هندسی آبراهه ، ویژگیهای جریان نزدیک شونده و میزان تراکم پوشش گیاهی سیلابدشت ارائه شده است. یافتههای تحقیق اخیر برای پیش بینی عمق آبشستگی جریان تحت فشار را می توان به شرح زیر خلاصه کرد: افزایش تراکم پوشش گیاهی باعث افزایش سرعت طولی در آبراهه اصلی و کاهش آن در سیلابدشت میشود. آبشستگی پیرامون پایه پل در جریان تحت فشار در مقایسه با جریان سطح آزاد، سریعتر تکامل مییابد. به استثنای عمقهای دیون، در جریان تحت فشار، عمق گودالهای آبشستگی اندازه گیری شده در مقیاس کوچک آزمایشگاهی کمتر از ۵۰ درصد عمق جریان بالادست عرشه یل میباشد. موقعیت بیشینه عمق آبشستگی، به سرعت به وضعیت تعادلی خود در نزدیکی لبه پاییندست عرشه پل نزدیک

مىشود.

۵- فهرست نشانهها

h _b	فاصله بین لبه پایین پل و کف آبراهه (m)
u	سرعت جریان نزدیک شونده (m.s ⁻¹)
We	تراز آب روی لبه بالای عرشه پل (m)
U_c	سرعت بحرانی مواد بستر (m.s ⁻¹)
S	وزن مخصوص مواد رسوبی
8	شتاب ثقل (m.s ⁻²)
d_{50}	قطر میانگین ذرات رسوبی (m)
U_b	سرعت اولیه در زیر پل (m.s ⁻¹)
Z_{max}	عمق آبشستگی پایه (m)
h_a	عمق جریان نزدیک شونده (m)
K_1	ضريب شكل دماغه پايه
K_2	ضريب زاويه برخورد جريان
K_3	ضريب مربوط به وضعيت بستر
K_4	ضریب پنهان شدگی ذرات بستر
t	عرض پایه (m)
Fr	عدد فرود بالادست پايه
U_p	ميانگين سرعت بين المانها (m.s ⁻¹)
χ	نسبت عرض آبراهه به عرض آبراهه اصلی

۶- منبعها

Abed, L.M. (1991). Local scour around bridge piers in pressure flow, Ph.D. Thesis, Colorado State University.

Arneson, L.A., Zevenbergen, L.W., Lagasse, P.F., and Clopper, P.E. (2012). Evaluating Scour at

Journal of Hydraulics
17 (1), 2022
101

Nepf, H.M. (1999). Drag turbulence and diffusion in flow through emergent vegetation, Water Resources Research, 35(2), 479-489.

Rameshwaran, P. and Shiono, K. (2007). Quasi two-dimensional model for straight overbank flows through emergent. Journal of Hydraulic Research, 45(3), 302-315.

Rameshwaran, P. and Naden, P.S. (2003). Threedimensional numerical simulation of compound channel flows, J. Hydraul. Eng., 129(8), 645–652.

Richardson, A. and Davis, S. R. (2001). Evaluating scour at bridges, Retrieved from Hydraulic Engineering Circular No. 18, Publication No. FHWA NHI 01-001, 4th ed.

Richardson, E.V., Simons, D.B. and Lagasse, P.F. (2001) River Engineering for Highway Encroachments - Highways in the River Environment, FHWA NHI 01-004, Federal Highway Administration, Hydraulic Series No. 6, Washington, D.C.

Samadi Rahim, A., Yonesi, H.A., Shahinejad, B. and Torabipoudeh, H. (2021), Experimental Investigation of Floodplain Vegetation Density Effect on Flow Hydraulic in Divergent Compound Channels, Journal of Hydraulics, 16(1), 111-130.

Shiono, K. and Knight, D.W. (1991). Turbulent open-channel flows with variable depth across the channel, Journal of Fluid Mech., 222, 617-646

Tang, X. and Knight, D. W. (2009). Lateral Distributions of Streamwise Velocity in Compound Channels with Partially Vegetated Floodplains, Journal of Science in China Series E: Technological Sciences, 52, 3357-3362.

Tanino, Y. and Nepf, H.M. (2008). Laboratory investigation of mean drag in a random array of rigid, emergent cylinders, Journal of Hydraulic Engineering, 134(1), 34–41.

Umbrell, E.R., Young, G.K., Stein, S.M. and Jones, J.S. (1998). Clear-Water Contraction Score Under Bridges in Pressure Flow, Journal of Hydraulic Engineering, 124(2), 236–240.

Shan, Y.Q., Liu, C., Luo, M.-K. and Yang, K.-J. (2016). A simple method for estimating bed shear stress in smooth and vegetated compound channels, Journal of Hydrodynamics, 28(3), 497-505.

Zarrati, A.R, Jin, Y.C. and Karimpour, S. (2008). Semianalytical Model for Shear Stress Distribution in Simple and Compound Open Channels, Journal of Hydraulic Engineering, 134(2), 205-215. Bridges, Hydraulic Engineering Circular No. 18, Publication No. FHWA-HIF-12-003, 5th ed.

Arneson, L.A. (1997). The effect of pressure-flow on local scour in bridge openings, Ph.D. Thesis, Colorado State University.

Arneson, L.A. and Abt, S.R. (1999). Vertical Contraction Scour At Bridges With Water Flowing Under Pressure Conditions, Paper presented at the ASCE Compendium, Stream Stability and Scour at Highway Bridges, Reston, VA.

Arneson, L. and Abt, S. (1999). Vertical Contraction Scour at Bridges with Water Flowing Under Pressure Conditions, Transportation Research Report, 98, 10–17.

Cook, W., Barr, P.J., and Halling, M.W. (2015). Bridge failure rate, Journal of Performance of Constructed Facilities, 29(3), https://doi.org/10. 1061/(ASCE)CF.1943-5509.0000571,04014080.

Sonnenwald, F., Stovin, V. and Guymer, I. (2019). Estimating drag coefficient for arrays of rigid cylinders representing emergent vegetation, 57(4), 591-597.

Guo, J., Kerenyi, K., Pagan-Ortiz, J.E. and Flora, K. (2009). Bridge pressure flow scour at clear water threshold condition. Trans. Tianjin Univ., 15(2), 79-94.

Hamidifar, H., Omid, M.H., Keshavarzi, A. (2013). Mean Flow and Turbulence in Compound Channels with Vegetated Floodplains. Journal of Agricultural Engineering Research, 14(3), 51-66.

Kang, H. and Choi, S.U. (2006). Turbulence modeling of compound open-channel flows with and without vegetation on the floodplain using the Reynolds stress model. Journal of Advances in Water Resources, 29, 1650–1664.

Kumcu, S.Y. (2016). Steady and Unsteady Pressure Scour under Bridges at Clear-Water Conditions, Canadian Journal of Civil Engineering: cjce-2015-0385.R2.

Mohseni, M. (2017). Velocity Distribution and Boundary Shear Stress in a Compound Channel with Emergent, Rigid Vegetation on Floodplain, 8th National Conference on Watershed and Soil and Water Resources Management.

Musleh, F.A. and Cruise, J.F. (2006). Functional relationships of resistance in wide flood plains with rigid unsubmerged vegetation. Journal of hydraulic engineering, 132(2), 163-171.

fulfillment of requirements for MS degree, the Graduate Collage at the University of Nebraska.

Zhai, Y. (2010). Time-dependent scour depth under bridge-submerged flow, Thesis presented in partial